

Lidia CODREANCA
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chișinău)

TENTATIVE DE CODIFICARE
A LIMBII „MOLDOVENEȘTI”
(1926-1932)

Attempts to code the „Moldavian” language (1926-1932)

Abstract: The present article elucidates the unsuccessful efforts of the Linguistic Scientific Committee of the Moldavian Autonomous Soviet Socialist Republic (RASSM) (1926-1932). This committee was supported by the new linguistic policy of the Communist Party of USSR- the *linguistic construction*, meant to create the terminological vocabulary of the „Moldavian” language (a vocabulary which is totally different from the Romanian language) based on the spoken language and the Russian alphabet; the article reveals also the ways of forming the new terms, which were in fact artificially created through derivation, calque translation and transformations of the lexicon.

Key words: codification, linguistic construction, derivation, calque, transformation of the lexicon.

Rezumat: Articolul elucidează eforturile eșuante ale Secției Lingvistice a Comitetului Științific Moldovenesc din RASSM (1926-1932), comitet susținut de noua politică lingvistică a PC al URSS – *construcția lingvistică*, de a crea lexicul terminologic al limbii „moldovenești” (un lexic absolut diferit de cel al limbii române) pe baza graiului viu și a grafiei ruse; articolul relevă și căile de formare a noilor termeni, în esență artificiali, prin derivare, calchiere și relexicalizare.

Cuvinte-cheie: codificare, construcție lingvistică, derivare, calchiere, relexicalizare.

În pas cu noua politică lingvistică a URSS – *construcția lingvistică*, în Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească s-a încercat asiduu a crea o nouă limbă romanică de Est, diferită de limba română, limbă cu o nouă denumire care să corespundă denumirii noii formațiuni statale. În știința despre limbă și societate (sociolingvistica) e binecunoscut faptul că, „denumirea limbilor comportă o miză care se apropie de legitimitatea socială și politică (și de dimensiunea identitară)” (Canut, 2001, p. 444), iar legitimitatea socială și politică în anii 1924-1940 în spațiul transnistrean era una tendențioasă, separaționistă.

Cu referire la separaționismul lingvistic dependent de politica lingvistică Christian Baylon observă că: „De foarte multe ori deciziile politice sunt orientate mai mult asupra valorii simbolice ca factor de unificare sau de separatism într-o comunitate, decât asupra necesităților reale ale comunicării” (1996, p. 173).

De menționat că, în anii 1926-1932 s-a încercat a **codifica** varianta vorbită a limbii române, de aceea considerăm necesar a preciza termenul evidențiat. În studiile socio-lingvistice ale autorilor consacrați (Baylon, Robillard, Baggioni, Knecht ș.a.) constelația conceptuală *standardizare, codificare și normare a limbii* are un șir imens de definiții și interpretări, fie că sunt considerate sinonime, fie că se fac niște distincții nete între aceste noțiuni. Nu vom stărui asupra lor, am preferat termenul *codificare*, deoarece: „Pentru a evita riscul confuziei, e util a considera (că normarea este una dintre tendințele spontane ale comunităților lingvistice (și, deci, a limbilor), în timp ce codificarea este un efort deliberat (n.n.-L.C.) de amenajare și sistematizare” (Robillard, p. 214), iar atunci când sunt vizați autorii implicați în procesul codificării propriu-zise: „codificarea este considerată un domeniu de activitate specific oamenilor care veghează asupra limbii, asemenea scriitorilor, gramaticilor, profesorilor ș.a.” (Baylon, 1996, p. 165).

Revenind la ideea avizată în titlu, tentative de codificare a limbii moldovenești în anii 1926-1932, vom reține că articolul de față își restrânge investigația asupra lexicului, ca fiind unul dintre cele trei mari aspecte esențiale ale limbii aflate în procesul codificării alături de grafie și gramatică, și vom ține cont de faptul că „procesul codificării acceptă în mod obiectiv care dintre formele limbii poate fi considerată normată” (Dicționari..., 2001, p. 67).

De asemenea, nu este lipsit de importanță a reține că, în RASSM „acei care vegheau” nemijlocit asupra limbii erau membrii Secției Lingvistice a Comitetul Științific Moldovenesc, format la 30 decembrie 1926, secție condusă de lingvistul Leonid Madan, printre colaboratori numărându-se I.F. Goian, A.G. Ignatovici, G.I. Buciușcanu ș.a.

Privitor la noul lexic al limbii moldovenești, creat de către Secția Lingvistică a sus-numitului Comitet Științific, am atestat o informație destul de plauzibilă într-un raport de activitate al acesteia pe anii 1927-1928: „Săcșia lingvistică amu pitreci mari lucru ʼnfăptuirea termenologhiii moldovnești în breasla distâplinilor științainicî și distâplinilor, cari sî trec în școli. Mari parti din lucru ista deamu-i muntuit, dar totuș e sʼa lunji încî pi vʼo doi ani” (Материали ла даря ди самы а кырмий..., 1929, p. 157-158).

Într-un alt raport din 1930, scris în rusește și prezentat la Kiev comisiei moldo-ucrainene de pe lângă Academia de Științe a Ucrainei, conducătorul secției lingvistice, L. Madan vorbește deja despre modul concret, cum erau alcătuite cuvintele noi inexistente în limba română* (Traducerea ne aparține): „Noi formăm cuvinte mai întâi de la rădăcini moldovenești. Luăm cele mai tipice sufixe pe care le folosim în limba moldovenească deosebit de limba română. Apoi luăm cuvinte rusești și ucrainești sau cuvinte care s-au stabilit la noi și pe care le folosim ca pe ale noastre. Admitem și cuvinte internaționale. Cuvintele care sunt acceptate în toate limbile noi le introducem treptat. Depinde spre cine ne orientăm” (AOSPRM, fila 5).

Dezvăluirile lui Madan sunt confirmate întru totul de către îndrumarul în patru volume „Învățălnic pi obșteștiinți, temeliiilî zădirii soțâalisti”, Tirișpolea, anu 1931: a), „Învățălnic pi obșteștiinți anu a șinșea di-nvățâmânt, slobozășu II” (7), b), „Învățălnic pi obșteștiinți anu a șăsa partea I” (8), c), „Învățălnic pi obșteștiinți anu a șăsa partea II” (9),

d), „Învățălnic pi obșteștiinți anu a șaptea di-nvățământ slobozâșu II” (10), îndrumar tradus din ucraineană de către I. Macrinici, I. Cana, N. Marcov.

Remarcăm de asemenea că, traducătorii celor patru volume ale îndrumarului utilizează aceleași cuvinte nou-create ce țin de *sfera social-politică, tehnico-agricolă și a industriei*, ceea ce denotă că termenii respectivi le-au fost deja recomandați de către Comitetul Științific.

Considerăm ca relevantă informația despre realizările Secției Lingvistice în anii 1926-1930 privind terminologia. Dintr-un raport, scris în rusește, al Comitetului Științific Moldovenesc de la 11 mai 1930 observăm că „pentru disciplinele școlare au fost creați termenii moldovenești în număr de 7500; în anii 1928-1929: aritmetica – 170, geometria – 553, algebra – 676, geografia – 880, științele sociale (sociologia) – 509, istoria – 810 = 4061; iar în anii 1929-1930: botanica – 477, geografia – 857, fizica – 1886, arta militară – 218 = 3438. În total: 7499” (Из справки Молдавского научного комитета..., 1975, p. 249).

Termenii utilizați în cele patru volume ale *Învățălnicului pi obșteștiinți*, care constituie sursa investigației noastre, ne divulgă niște tentative de codificare pe baza graiului viu a lexicului noii limbi, diferite de limba română, tendințe ce țin de formarea cuvintelor prin *derivare, calchiere și relexicalizare*.

I. Derivarea: a) sufixală.

Cel mai vehiculat sufix utilizat fără discernământ se dovedește a fi sufixul rusec **-nic/niși** la plural și la D-G feminin/. Este atașat la rădăcini românești și rusești:

„forma glavnicî (7, p.3), industrialnic, gospodăriili artelniși (7, p.4), comandnicî, acuratnic (7, p.5), partinicî, comunalnicî, colectivnicî, raioani grăuntniși (7, p.7), vidernic, prilucrări colectivniși, temelii realniși, cadrili colectivniși (7, p. 8), treptili culturniși (7, p.9), produșârnîc, producțâii marfniși, așazăământurili statniși, unirili cooperativniși, culturili grăuntniși, culturili păstarniși (7, p.10), credituri produșîrniși (7, p.11), sfatnic, statnic, gospodăriili sfatniși (7, p.12), glavnic (7, p.14), gospodării grăuntnicî, pâni marfnicî, producțâii marfnicî (7, p.14), problema grăuntnicî (7, p.15), lucru corectnic (7, p.18), starea materialnicî, înslujârea veterinaricî (7, p.19), gospodăria culturnicî, planu produșârnîc (7, p.20), vajnicî, parcu tractornic (7, p.21), stântâili tractornîși (7, p.22), a industriei mari mașâniși (7, p.23), ghegeneralnic, elementarnicî (7, p.24), îngrășământ iscusnic, gunoi iscusnic, individualnic, îngrășământ mineralnic, tovărășâili produșârnîși, stântâili produșârnîși (7, p.28), partea activnicî (7, p.31), dizbatirea massnicî (7, p.38), internaționalnicî (7, p.46), ivirea negativnicî (7, p.50), lucrărilor statniși (8, p.5), industriinic, agrarnic, starea materialnicî (8, p.6), aparatul produșârnîc (8, p.7), stăpânirea partinicî (8, p.12), gospodăria colectivnicî (8, p.13), glavnicî (8, p.15), cheltuirea urieșnicî, spori sârioșnic (8, p.16), lucru concretic, mărirea colosalnicî, urieșnic pas (8, p.17), lupta activnicî, linia ghegeneralnicî (8, p.18), țara agroindustrialnicî (8, p.20), minimalnic, maxâmalnic (8, p.21), vajnicî (8, p.23), producțâii marfniși, scriitorii burjuazniși (8, p.26), țarf agrarnicî, țarf industrialnicî (8, p.28), a timpurilor ghigantniși, tempuri realniși (8, p.31), rolu absolutnic, săctoru individualnic, planu nou ghegeneralnic, planu nou concretic (8, p.32), activnic îi sustân (8, p.35), colectivizarea massnicî,

gospodăria mărunți marfnici (8, p.36), primejdia glavnicî (8, p.40), sămnu haracternic, massâli milionîși (8, p.41), înapoeri culturalnicî (8, p.43), nirațonalnic (8, p.46), industrii cărbuniși (8, p.51), fundamentalnic (8, p.55), șercării laboratorniși (8, p.61), lupta clasnicî, cărma statnicî (9, p.3), rânduieii burjuazniși (9, p.4), imperialism dupăbătălinic (9, p.5), muntuirea grabnicî a crizusurilor, tipariu burjuaznic, celi mai vajniși mărfi industrialniși (9, p.6), săcrătariu ghegeneralnic a CT, împuțănarea progresivnicî, săctoru soțăalistnic (9, p.7), republica sfatnicî (9, p.10), potcojirea tehnicî și organizațainicî, însămânțarea sărioznicî, scara culturnicî, sporiuri sărioznîși (9, p.13), capitaluri distulniși (9, p.14), câșligul maxâmalmnic, normalnic (9, p.15), cărma exploatațainicî (9, p.16), țaranu individualnic, colectivnic (9, p.22), pânea marfnicî (9, p.23), ideinicî (9, p.26), organizațaii massniși (9, p.27), sămnuri spețâalniși (9, p.29), haracteru internațonalnic, periodicinic, legătura totdeanicî (9, p.33), țâfrili controlniși (9, p.35), facti haracterniși (9, p.54), năvălirea intervențainicî, ștaburili ghegeneralniși (9, p.58), proțântu recordnic (10, p.3), fundamentalnic, massnic, rolu colosalnic (10, p.4), tempuri urieșniși (10, p.5), boroani tractorniși (10, p.8), apî iscusnicî, partea mașânilor importniși, împrejiurării naturalniși (10, p.9), îngărășmântu mineralnic (10, p.10), breasla zaharnicî, consărvnicî, conditernicî, produșirii consărvniși, zavodurili margariniși (10, p.12), țântri produșârniși (10, p.15), producțaii industrialniși (10, p.20) planu finansnic, fondu răzărvcnic (10, p.23), organizațaiia luptașnicî, parcu tramvainic (10, p.28), plata realnicî (10, p.32), ajiutori medițainic (10, p.33), pozătivnic (10, p.37), parc tractornic (10, p.49), hrănirea normalnicî (10, p.54), gospodării laptarniși (10, p.55) lucru veterinaric (10, p.58), însămânțati actualnicî, zădanii țântralnicî (10, p.63), năvălirili avantiurniși” (10, p.68).

b) derivarea prefixală.

Atașarea prefixului rusec **pri-** la rădăcini românești:

„în prizădirea gospodării sătești (7, p.21), sî prizădeascî gospodăria săteascî (8, p.22), trebu di prizădit gospodăria țărăneascî (8, p.22), în ajiunul prizădrii țării (8, p.28), din nou o pricătat șinșianca (8, p.29), gospodăria norodnicî pridomnești (8, p.29), toatî grandioznișia mari a pricreșterii vinitului norodnic (8, p.30), pricreștiri a producțaii industrialniși (8, p.31), planu di șinși ani o pricătat dobândirea cărbunului (8, p.50), trebu di prizădit Donbasu (8, p.61), să-ș prizădeascî lucru (8, p.53), fundamentalnic or și prizăditi mai multi din zavodurili cari amu sânt (8, p.55), pricreștirea soțăalistî (9, p.22), pricreștirea productului norodnic (9, p.25), prihotărăști mărimea clasului lucrătoresc” (9, p.32).

II. Calchiera masivă a modelelor lexicale rusești:

„țărănimea sāraco-nijlocașî (7, p.5), trebu totmăsurnic di-ntărit (7, p.8), întorlocări colectivo-cooperativniși, tehnica săteano-gospodăreascî (7, p.9), eli totmăsurnic ajiutî țărănimii (7, p.13), snopolegători (7, p.15), creștirea mașânozădrii săteanogospodărești, stăntăiili mașâno-tractorniși (7, p.16), di nicșorat sânișășimea, jitocrescători, porcocrescători, oecrescători (7, p.17), interesurili măruntoșpânitoari, măsurpunirili agrotehniși (7, p.20), acțaiia tractoroțântrului, tractoro-țântru o slobozât acțai, stăntăi mașâno-tractorniși (7, p.21), gospodăriili sāraco-nijlocașî (7, p.22), tractorozădrirea noastră

(7, p.23), în șirăzâli jitocrescătorilor (7, p.25), individualnic-sărac ori nijlocaș (7, p.28), planu norodogospodăresc (7, p.30), di organizat sămănăturontoarșirea dreaptî, pi temelia sămănăturontoarșirii (7, p.31), hotărârea sfătuirii totsoiuzniși, fânocosători, snopolegători (7, p.32), lucru trudocâtnic (7, p.34), purtarea fărâstăruinți (7, p.35), prețuirea trudocâtnicî în trudozâli (7, p.36), înfolosârea sistemului trudocâtnic, plata trudocâtnicî (7, p.37), trudocâtnița rădicî productivitatea trudii în colectiv (7, p.38), nicșorează sânișășimea productului (7, p.39), sâmturili măruntoștăpânitoari (7, p.40), întrodușirea trudocâtnișăi, pâniprigătirili, împotrijirea vârșovului bogato-avut (7, p.43), zâdirea națâonal-culturnicî, politica maristatnicî (7, p.44), mărirea sâniinișăativii massâlor (7, p. 46), mari capilalompuniri, capitalompuniri în gospodăriili industrialniși (7, p.47), a șovinilor maristatniși (7, p.48), sâniinișăativa locuitorimii (7, p.49), învățâmântu di obști di patrugrupcî, pi temelia șăptigrupșii, S`ezdu totucrainesc (7, p.50), trăe sânistatornic locuitorimea (8, p.3), pământo-stăpânitori (8, p.4), crești fărâlucru, ascuțârea împotrivozâșirilor (8, p.5), productili săteano-gospodăreși, prețurili trudocâtniși (8, p.6), pământoînfolosârea (8, p.11), S`ezdu totsoiuznic, lichidarea fărâlucrului (8, p.17), în viața totzâlnicî (8, p.18), întrebuițarea totzâlnicî (8, p.19), fărâpământnișăia, împotrivozâșirili di clas (8, p. 20), împotrivozâșirili dinafarniși (8, p.21), proletariatu întrinorodnic (8, p.23), încărcăturoarșirea drumurilor di șer (8, p.27), încărcăturoarșirea (8,p.28), starea întrinorodnicî, planu norodnicogospodăresc (8, p.30), mașânozâdirea săteano-gospodăreascî (8, p.32), în masștabu totlumesc (8, p.34), ișârili antisfatniși a bogătășâmii, împotrivounirea iasta di clas (8, p.35), elementilor măruntoburjuazniși (8, p.39), planurili industrialo-bănești (8, p.41), electrozâdirea, stântăili fabricozăvodniși (8, p.46), pământorânduirea (8, p.49), disfășurarea industriii chiatrocărbuniși (8, p.51), măsurpunirili practiși, lupta cu nigospodărnișăia, di făcut nafductu dila Groznâi (8, p.54), industria mașânozâditoari (8, p.55), gheroii tractorozâdirii (8, p. 56), metalurgia floratî (calc semantic!) (8, p.59), douî sâstemi împotrivopusî, înrâuriri totlumești (9, p.3), împotrivozâșirili di clas, capitalizmu dupăbătâliinic, imperilizmu dupăbătâliinic (9, p.4), productili săteano-gospodărești, mărfi industrialniși săteanogospodărești, întripunirili politicești (9, p.6), fărâzultatu (9, p.7), săctoru partnicogospodăresc, săctoru măruntomarfnic (9, p.8), creștirea nișcării națâonalnico-slobozâtoari (9, p.12), clasu lui sânistăpânitori (9, p.14), împotrivozâșirili clasniși (9, p.18), păturili mărunto-burjuazniși (9, p.20), unirea lucrăturo-țărăneascî, cârma capitalistico-moșâiereascî (9, p. 21), c`ezdu totusăsc, c`ezdu totucrainesc (9, p.31), sâmnu clasnico-truditori (9, p.32), întărirea apărârovrednișii URSS (9, p. 34), s`ezdu totmoldovnesc (9, p.36), sfatstatu, lucru sfatstaturilor, sfattârgu, lichidarea sfatsatilor, sângurâcritica (9, p.38), apărârovrednișăia țării (9, p.39), țârili jiumătaticolonialniși (9, p.44), cultura șeia obșteomineascî (9, p.48), prăjirea vechi maristatnicî marirusascî (9, p.51), măsurpuniri (10, p.3), îmbunătătârea transportului nuntrizăvodnic (10, p.4), mașânozâdirea (10, p.5), paravozozâdirea, gazomotorilor și gazovăzduhosuflătorilor, produșirea betono-înmesticătorilor, chiatrofărmătorilor, zăvodurili mașânozâdirniși, industria mașânozâdirnicî (10, p.5), mașâni greli săteanogospodărești, bancobroșurili (10, p.6), fânocosâlși, snopolegători (9, p.8), mașânoîndistularea săteanogospodăreacî (10, p.9), industria

Iacoboenicî, zăvoduri oasoprilucrătoari (10, p. 10), pivî fărîalcoolnicî, țăsăturî bubmbacohârțiinicî (10, p.12), industria bumbacohârțiinicî (10, p.13), carnicombinatoriile (10, p.14), grelimintoarșirea transportului, grelimintoarșirea porturilor (10, p.16), nicșurarea sânișimii cu 35 % (10, p.20), în chip unochipnic a produșirii industrialnișii sî numești standar (10, p.22), acțâili tractoroțântrului (10, p.24), am lichidat fărîlucru, în nădejdea sângurîcurjirii puterii di lucru, politica sângurîcurjirii (10, p.25), rol marișarioznic (10, p. 26), oamini lăngîpartiiiniși (10, p.27), planu industro-bănesc (10, p.28), industria fabrico-zăvodnicî (10, p.31), fermi legumarnico-lapniși (10, p.36), pământon-distularea gospodării țărănești (10, p.37), dila trilancî la orânduiala dreaptî multolancî a sâmănăturilor, rădășinoroduri (10, p.41), raionu Țântral negropământean (10, p.42), sâmănăturili unosortniși (10, p.50), sâstema trudocâtnicî, când nu era trudocâtnișî, în Crâm 80 di omuzâli o trecut la trudocâtnișî șî o înșeput a cheltui 40-60 di omuzâli (10, p.56), învățătura totdiobști (10, p.59), sî dizrădășinâm împotrivozâșirili întri târg șî sat (10, p.60), proțâșurili producătorotehnișești (10, p.63), târgu totzâlnic (10, p.66), șovinizmu maristatnic (10, p.67), frontu unic împotrivosfatnic” (10, p.70).

III. Relexicalizarea /utilizarea cuvintelor rusești:

a) prin atașarea dezinențelor cazuale românești la substantive și adjective rusești:

„zădania cilenilor (7, p.3), zapasurili disâământî, cilenii arterulilor (7, p.4), aghitațâi contrrevoluțâonarî, poati sî pui ștraf (7, p.6), țânta șî zădania lor, ghectari di pământ (7, p.12), linia partii (7, p.14), „masotrestu”, „soiuzsaharului” (7, p.17), biurocrațâi (7, p.18), rupirea zădâniilor, stanțâili (7, p.19), țâfrili dati (7, p.21), șfatcomnoru (7, p.22), dizbatirea zădâniilor (7, p.38), fișticari școleri (8, p.3), concurențâia șî crizusurili, haracter (8, p.4), în cvartalurili lucrătorești sânt pripasuri, haracterizând crizâsu, economiștilor burjuazniși, vo câtiva țâfri, nu-i poftoriri (8, p.5), a crizâsului (8, p.6), stăpânesc uciastoșili pân la on ghectar șî jiumătati, multi provințâi, nălogurili, chitâeni (8, p.18), teroru, zăbâstovșili, burjuazia chitâianî, in Octiabri, șahtili (8, p.9), fărî inventari, bancurili (8, p.10), pământuri cazoniși, dizlegarea zădâniilor (8, p.11), zădania iasta (8, p.12), își puni ca zădâni (8, p.13), zăvodurili ghiganti, S’ezdu VIII (8, p.16), proțântu producțâii (8, p. 20), zăconu di disfășurâri, în strocu minimalnic di scurt (8, p.21), în strocu cel mai scurt, în vremea Octiabriului (8, p.23), otreadu nou, zădâșili noastri (8, p.24), mărind zădâniili uiti la lozungu, scriitorii burjuazniși, biudjâtu (8, p.27), strocurili însământati (8, p.29), zăvoduri noui, ghiganturi (8, p.31), dobândirea nefții, avem șansuri, pi țâment (8, p.32), în măsștabu (8, p.34), împotriva soiuzului șfatnic, așâ numiti „prom partii” contrrevoluțâonarî (8, p.35), la unii cileni a partii (8, p.39), gheroism (8, p.42), mehanizarea, zăpasuri (8, p.44), ghidrostanțâia (8, p.47), cubometri (8, p.49), strocu di 5-7 ani (8, p.51), cocegarcî (8, p.57), dobândiri mehanizati, mehanizmurili, la chemarea nefteanișilor, șahtarii (8, p.53), nafta băte ca fântalu, toati fântalurili, distilarea naftii, transportu di naftî, di făcut naftoductu (8, p.54), dobândirea naftii, industria di naftî, pintru avtomobiluri (8, p.55), țâhuriliviitoari (8, p.56), produșirea țâncului, aliuminii nu sî fășe, țânc, aliuminii (8, p.59), aliuminiu, țâncu, ghigantu, tehnologia, gorizontu” (8, p.60).

b) prin atașarea dezinențelor personale românești la verbe rusești:

„aghitează țărănimea (7, p.5), crizăsurili și poftoresc (8, p.5), grăbuesc și exploatează (8, p.7), îl străfuiesc (8, p.8), Lenin poftorești (8, p.17), și poți di grăbuit (8, p.23), haracterizând datili estea (8, p.28), cari comanduesc (9, p.29), poftoresc (9, p.51), liubesc” (9, p.62).

IV. Cuvinte cu o nouă dezinență –**ș**ia:

„mărfnișia (7, p.16), fărâpământișia (8, p.10), ca e și-și prăpădească niatârnișia (8, p.23), toată grandioznișia mari (8, p.30), or și lărjiti și priarmământati mai multi din zăvodorili cari amu sânt (8, p.55), sprijânindu-si pi organizățâinișia, înțălepsiunea și culturnișia lui (9, p.18), anii grei a podpolnișiii (9, p.26), întărirea apărarovednișiii SRSS (9, p.34) și întărească apărarovednișia țării (9, p.39), religioznișia (9, p.55), di rădicat produșirnișia trudii (10, p.19), și lichidează nigospodârnișia (10, p.27), niculturnișia (10, p.41), nimpotrivnișia economișească” (10, p.65).

V. Cuvinte cu sens neclar:

„garantarea *cumățatnică* a companiilor di sămănat (7, p.43), țara cutotu era atârnată dila străini cu *arământarea* și cruzămea trebuinșioasă industriei (8, p.14), pi temelia *arământării* vechi (8, p.16), socoteala *arământării* vechi (8, p.17), aiasta-i *arământarea* fabricozăvodnică (8, p.19), împotrijirili *traemântniși* a massălor truditari (9, p.10), di *arământarea* naftului (10, p.6), di îmbunătățât împrejiurării *traemântnișii* a lucrătorilor - așa-i zădania” (10, p.26).

O primă concluzie care se impune este că, materialul faptic de natură sociolingvistică furnizat de către îndrumarul *Învățâlnic pi obșteștiinfi* este unul de excepție în istoria limbii române. Așa cum se va fi putut constata, numărul impunător de exemple atestate în cele 240 de pagini ale îndrumarului denotă efortul deliberat al Secției Lingvistice a Comitetului Științific Moldovenesc din RASSM de a introduce în uzul lingvistic termeni neologici ce țin de sfera social-politică, sfera agriculturii și a industriei creați în mod artificial, rupți de firea evolutivă a limbii, în esență – termeni falși. Or, cuvintele create artificial divulgă și o limbă artificială.

Așadar, considerăm că nu vom exagera afirmând că, în anii 1926-1932 noua politică lingvistică a URSS – *construcția lingvistică* a susținut și a promovat în RASSM o limbă artificială creată pe baza graiului viu – *limba moldovnească*.

Referințe bibliografice:

1. Arhiva Organizațiilor Social Politice a RM, fond. 49, reg.2, dosar.42, fila 5.
2. BAYLON, Christian. *Sociolinguistique. Société, langue et discours*, deuxième édition, Nathan, 1996. ISBN 209 190048 7. 304 p.
3. CANUT, Cécile. A la frontière des langues. Figures de la démarcation. În: *Sociolinguistique du contact. Dictionnaire des termes et concepts*, sous la direction de Jacky Simonin et Sylvie Wharton, préface de Monica Heller. ENS Éditions, Lyon, 2013. ISBN 978-2-84788-369-5. 432 p.

4. *Diccionari de sociolingüística*. Francesc Ruiz i San Pascual, Rosa Sanz i Ribelles, Jordi Solé i Camardons. ENCICLOPÈDIA CATALANA, Barcelona, 2001. ISBN: 84-412-0733-X. 328 p.

5. Didier de ROBILLARD. Normalization. În: *Sociolinguistique. Les concepts de base*. Ouvrage coordonné par Marie-Louise Moreau. Imprimé en Belgique. MARDAGA, 1997. I.S.B.N. 2-87009-664-X. 312 p.

6. Из справки Молдавского научного комитета в Молдавский Обком КП (б)У о работе лингвистической секции за 1926-1930 гг. În: *Сборник документов. Культура Молдавии за годы советской власти*, том.1, часть 2 Кишинев, 1975.

6. *Материали ла даря ди самы а кърмий ни аний 1927 шы 1928 с'ездулуй а IV-леа а Сфатурилор*, Едиция КЫЦ-улуй шы СКН РАССМ, ану 1929.

Surse:

7. *Ынвэцэлник ни обитештиинцы темелили зыдирий соцыалисти* ану а шиншы ди-нвэцэмынт, слобозышу II. Едитура Статники а Молдовий, Тиришполя 1931 (51 p.)

8. *Ынвэцэлник ни обитештиинцы темелили зыдирий соцыалисти* ану а шэса партя I. Едитура Статники а Молдовий, Тиришполя 1931 (61 p.)

9. *Ынвэцэлник ни обитештиинцы темелили зыдирий соцыалисти* ану а шэса партя II. Едитура Статники а Молдовий, Тиришполя 1932 (72 p.)

10. *Ынвэцэлник ни обитештиинцы темелили зыдирий соцыалисти* ану а шэптя ди-нвэцэмынт, слобозышу II. Едитура Статники а Молдовий, Тиришполя 1931 (70 p.)